

Over de Nashvilleverklaring en verdraagzaamheid

Als minister van Engelshoven zich wil inzetten voor een verdraagzame samenleving, moet zij zich vooral niet zo druk maken om de Nashvilleverklaring.

Nadat vorige week enkele voormannen uit orthodox protestants-christelijke hoek de Nashvilleverklaring onderschreven, waarin zij hun visie weergeven op het huwelijk, (homo)seksualiteit en gender, regende het afkeurende reacties in de samenleving en de politiek. Zelfs minister Van Engelshoven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (met emancipatie in haar koffer) reageerde op de geloofsakte en noemde die 'stappen terug in de tijd'. Het Openbaar Ministerie zal de Nashvilleverklaring onderzoeken op strafbare feiten.

Het is duidelijk dat de grote meerderheid van Nederland zich niet kan vinden in de visie op huwelijk en seksualiteit zoals door deze christenen wordt uitgedragen. Maar een debat – laat staan een goed gesprek – naar aanleiding van de inhoud van die Nashvilleverklaring, is in de mediastorm nauwelijks te ontwaren.

Het is ook maar de vraag of zo'n publiek debat de bedoeling was van de opstellers van de Nashvilleverklaring. Die leest meer als een positiebepaling dan als opening voor een debat. Lezers wordt duidelijk waar de orthodoxe protestanten staan in het spectrum aan ideeën over homohuwelijk of genderidentiteit. Dat kan ongetwijfeld van grote betekenis zijn voor hen die zich binnen die kring bevinden. Maar voor de buitenwereld is de Nashvilleverklaring niet veel meer of minder dan dat; het is een statement en geen uitnodiging voor publiek debat.

Een ding is zeker: buiten die protestants-christelijke kring bleek geen behoefte aan een enig inhoudelijk debat. De traditionele visie op huwelijk en seksualiteit wordt louter afgekeurd. De 'stappen terug' van minister Van Engelshoven suggereren dat zij wel een beeld heeft van de juiste weg 'vooruit' en dat deze orthodoxe christenen het foute pad begaan.

Het gebrek aan een publiek debat of gesprek en de onwil daartoe is een gemiste kans om te vieren wat wij in Nederland hebben: een vrije samenleving in een democratische rechtsstaat. We genieten vrijheid van meningsuiting waarmee we kennis kunnen opdoen van opvattingen die niet de onze zijn. Dat stelt ons in staat onze meningen aan te scherpen, verder te onderbouwen en kritisch te onderzoeken. De vrijheid van vereniging draagt bij aan het goed organiseren van zo'n democratisch proces, waarbij orthodox-christelijke groepen net zozeer de vrijheid toekomt om zich rond een bepaalde opvatting of zaak te verenigen als lhbt+-groepen.

De Nashvilleverklaring en de reactie daarop roepen voldoende interessante vragen op voor een debat op politiek niveau. Waarom regelt de staat überhaupt zoiets privés als ons liefdesleven in de vorm van een burgerlijk huwelijk? Als we de staat op gepaste afstand willen houden van onze meest intieme aangelegenheden – een verlangen van echt niet alleen de klassiek-liberalen onder ons –, waarom maakt de staat dan onderscheid tussen geregistreerd partnerschap en huwelijk? En als we ons realiseren dat er een strikt onderscheid is tussen het concept burgerlijk huwelijk en kerkelijk huwelijk, waarom voelt minister van Engelshoven zich dan geroepen om haar afkeuring uit te spreken over nou net dat huwelijksconcept dat haar als minister niets aangaat? (En als privépersoon naar ik vermoed evenmin, omdat zij niet in die bewuste kerk thuis is.)

Minder geschikt voor politiek debat, maar des te meer voor een maatschappelijk debat buiten de wetgever om, is de traditionele christelijke visie op het huwelijk. Daarin gaan trouw, seksualiteit en het openstaan voor kinderen nog altijd hand-in-hand. Trouw, seksualiteit en openstaan voor

kinderen zijn in onze samenleving al lang niet meer een drie-eenheid. Dat wordt doorgaans als winst voor de individuele vrijheid gezien. Maar in diezelfde samenleving wordt meer dan een derde van de huwelijken weer ontbonden, met alle ellende voor kinderen en ouders van dien. In diezelfde samenleving wordt seks meer dan eens gebruikt als machtsmiddel, getuige de MeToo-affaire. In het licht van dergelijke feiten zou men zich best kunnen afvragen of die traditionele christelijke visie op huwelijk of seksualiteit nou echt zo gek is?

De Nashvilleverklaring confronteert het gangbare meerderheidsdenken met een minderheidspositie. Voorbij die verontwaardiging doemen in alle redelijkheid gevoelige vragen op. In een open samenleving zou voor zulke vragen plaats moeten zijn. Dat kan alleen als we de ander, ondanks fundamentele onderlinge verschillen, als gelijkwaardig beschouwen en dus niet louter als 'fout' bestempelen of trachten te elimineren via het strafrecht. Deze uitdaging heet verdraagzaamheid. Verdraagzaamheid betekent niet dat alle onderlinge verschillen in denken moeten worden weggeveegd of dat we elkaars handelen moeten goedkeuren. In tegendeel, het betekent dat we elkaars verschillen tolereren en zo een samenleving vormen waarin ruimte is voor individuele vrijheid. Daar ligt de uitdaging voor onze minister van emancipatie, niet bij de gedachtevorming in orthodox protestants-christelijke kring.

Charlotte Lockefeer is wetenschappelijk medewerker bij de TeldersStichting